

Mass litigation settlement techniques and existing doctrine and practice in the international investment arbitration system

Hamid Bazrpach * *Corresponding Author* Associate Professor, Department of Law, Islamic Azad University, Karaj Branch, Karaj, Iran. Email: hamid.bazrpach@iau.ac.ir

Article Info

Article Type:

Reserch Article

Keywords:

Foreign investment,
International
companies,
United States,
Türkiye,
Arbitration.

Article history:

Received May 15, 2024
Received in revised form
August 20, 2024
Accepted September 14,
2024
Published Online
September 21, 2024

ABSTRACT

With the expansion of international investment, arbitration institutions have become increasingly efficient and impartial mechanisms for resolving disputes between foreign investors and host states. In recent years, multifaceted economic, political, and social crises have contributed to the emergence of more complex disputes involving multiple individual claimants of diverse nationalities against states. Within this context, the concept of "mass investment claims" has emerged, referring to the simultaneous filing of multiple claims stemming from a common origin. This study, using a descriptive-analytical method and based on library sources, examines the legal foundations, structural features, and challenges of addressing such claims within the international investment arbitration system. Findings indicate that although mass claims mechanisms may enhance efficiency and reduce costs, they raise serious concerns regarding fair trial standards, claimant eligibility, and the absence of uniform procedural rules. These challenges highlight the need for reform and the development of more coherent frameworks in international investment arbitration.

Cite this Article: Bazrpach, H. (2024). Mass litigation settlement techniques and existing doctrine and practice in the international investment arbitration system. *World Politics*, 13(2), 221-254.
doi: 10.22124/wp.2025.29565.3466

© Author(s)

Publisher: University of Guilan

DOI: 10.22124/wp.2025.29565.3466

1. Introduction

The expansion of international investment has significantly enhanced the role of arbitration institutions in resolving disputes between foreign investors and host states. These institutions have evolved into reliable and neutral forums that foster investor confidence and ensure legal protection. However, the growing occurrence of global economic, political, and social crises has led to a new category of disputes involving large groups of individual claimants from different nationalities opposing a single state. This development has given rise to "mass claims"—cases involving numerous investors with similar grievances stemming from a common set of facts. Given the unique nature of these disputes, arbitration forums have begun to explore innovative approaches to resolve them efficiently while still adhering to the core principles of international investment arbitration. The *Abaclat v. Argentina* case, brought by Italian investors, marked a significant shift in this area, paving the way for mass arbitration procedures. Yet, the approach remains underdeveloped and continues to face criticism regarding legitimacy and procedural consistency.

2. Theoretical Framework

Because mass claims are relatively new in international investment arbitration, there is no uniform procedural framework to govern them. Instead, current approaches are largely shaped by arbitral practice and expert opinion—most notably in the *Abaclat* case. This paper first outlines the general procedural techniques applicable to mass claims, followed by an in-depth examination of each method and its legal basis. BITs often require a cooling-off period of three to six months, during which parties attempt to settle disputes amicably. Investors must typically provide written notice to the host state, detailing the dispute and requesting negotiations. Under ICSID, arbitration begins with a formal request submitted to the Secretariat, outlining the dispute and confirming both parties' consent to arbitration. While ICSID does not impose a specific time limit for filing, the tribunal is formed once the request is accepted, and arbitrators are selected. These procedural foundations are essential to understanding how mass claims are managed under current international arbitration frameworks.

3. Methodology

This research applies doctrinal legal analysis based on case law, treaty interpretation, arbitration rules, and scholarly commentary on mass claims arbitration.

4. Results & Discussion

Mass claims present complex procedural and legal challenges due to the large number of claimants and the commonality of their claims. Unlike traditional investor-state disputes, mass arbitration requires procedural innovations to maintain both efficiency and fairness. One major issue is whether arbitral tribunals have the inherent authority to regulate mass claims, or whether they require explicit agreement from all parties involved. The *Abaclat* case set a controversial precedent

by allowing more than 60,000 claimants to jointly bring a claim against Argentina under ICSID rules. While the tribunal permitted the proceedings, the decision raised concerns about consent, jurisdiction, and procedural rights. Nevertheless, mass arbitration offers practical benefits, including consistent rulings and reduced litigation costs. It also encourages legal predictability by building on prior arbitral decisions. Technological tools—such as case management software and digital submissions—further improve the administration of mass proceedings. However, tribunals must ensure that individual claimants are not deprived of their procedural rights in the interest of efficiency. The study finds that while current practices offer a viable solution to mass disputes, they lack procedural uniformity. The legitimacy and enforceability of mass arbitration awards still face scrutiny, and without clearer guidelines, arbitral bodies may struggle to maintain consistency. Nonetheless, mass claims arbitration is likely to expand, particularly in cases involving systemic state conduct, such as expropriation or mass contract breaches, that affect a broad group of investors.

5. Conclusions & Suggestions

Mass claims arbitration refers to a specialized process in which numerous claimants, each with distinct but similar claims, jointly pursue arbitration against a state. The large volume of claims makes individual proceedings impractical, and collective resolution becomes a necessity. This form of arbitration is emerging as a response to increased globalization, cross-border investment, and the growing reliance on arbitration clauses to manage legal risk. This study concludes that mass arbitration contributes significantly to investor protection by enhancing procedural predictability and limiting contradictory awards. Moreover, it supports international investment by offering efficient, scalable dispute resolution. Prior case law can guide future tribunals, creating a consistent body of jurisprudence. Technological advancements also play a critical role by streamlining submissions, communication, and evidence sharing. However, the use of mass arbitration is best suited for cases with numerous similar claims—such as those seen in the Iran-U.S. Claims Tribunal or expropriation-related disputes. The findings suggest that while jurisprudence is evolving, several challenges remain: the absence of a codified framework, the ambiguity surrounding tribunals' authority to manage mass cases, and the risk of undermining procedural fairness. These issues must be addressed to ensure that mass arbitration becomes a more robust and credible mechanism for international investment dispute resolution. In summary, mass claims represent a promising yet underdeveloped area of arbitration that, with appropriate reforms and standardization, could greatly enhance the effectiveness and legitimacy of investor-state dispute settlement mechanisms.

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

سیاست جهانی

شاپا چاپی: ۲۳۸۳-۰۱۲۳

شاپا الکترونیکی: ۲۵۳۸-۴۸۹۹

Homepage: <https://interpolitics.guilan.ac.ir/>

تکنیک‌های حل و فصل دعاوی انبوه و دکترین و رویه موجود در نظام داوری سرمایه‌گذاری بین‌المللی

حمید بذریاچ ^{*}نویسنده مسئول، دانشیار گروه حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرج، کرج، ایران. رایانامه:hamid.bazrpach@iau.ac.ir

درباره مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	با گسترش سرمایه‌گذاری بین‌المللی، نهادهای داوری به ابزارهایی کارآمد و بی‌طرف برای حل و فصل اختلافات میان سرمایه‌گذاران خارجی و دولت‌ها تبدیل شده‌اند. در سال‌های اخیر، بحران‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی، بستر شکل‌گیری اختلافاتی پیچیده‌تر را فراهم کرده‌اند؛ اختلافاتی که در آن اشخاص حقیقی متعددی با تابعیت‌های گوناگون علیه دولت‌ها اقامه دعوی می‌کنند. در این چارچوب، مفهوم "دعاوی انبوه سرمایه‌گذاری" پدیدار شده که به اقامه هم‌زمان چندین دعوی با منشأ مشترک اشاره دارد. این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و بر پایه منابع کتابخانه‌ای، به بررسی مبانی حقوقی، ظرفیت‌ها و چالش‌های ساختاری رسیدگی به این نوع دعاوی در نظام داوری سرمایه‌گذاری می‌پردازد. یافته‌ها نشان می‌دهد که گرچه چنین ساختاری می‌تواند در افزایش بهره‌وری و کاهش هزینه‌ها مؤثر باشد، اما همچنان با مسائل مهمی چون تعارض با اصول دادرسی منصفانه، پیچیدگی در تعیین اهلیت خواهان‌ها و نبود رویه واحد مواجه است. این موضوع نیازمند بازنگری و توسعه قواعد موجود در داوری بین‌المللی سرمایه‌گذاری است.
کلیدواژه‌ها: سرمایه‌گذاری خارجی، شرکت‌های بین‌المللی، ایالات متحده، ترکیه، داوری.	
تاریخچه مقاله تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۲/۲۶ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۵/۳۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۶/۲۴ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۶/۳۱	

استناد به این مقاله: بذریاچ، حمید. (۱۴۰۳). تکنیک‌های حل و فصل دعاوی انبوه و دکترین و رویه موجود در نظام داوری سرمایه‌گذاری

بین‌المللی. سیاست جهانی، ۱۳(۲)، ۲۵۴-۲۲۱. doi: 10.22124/wp.2025.29565.3466

© نویسنده(گان)

ناشر: دانشگاه گیلان

به جهت نو بودن دعاوی انبوه در نظام رسیدگی به اختلافات بین المللی سرمایه گذاری هنوز مراکز رسیدگی کننده به این نوع اختلافات، آیین دادرسی متحدالشکل و منظمی را ترتیب نداده‌اند و صرفاً تکنیک‌ها و آیین‌های دادرسی موجود بیشتر از رویه‌های قضایی و نظرات شخصی صاحب نظران به ویژه در مورد دعاوی اباکلت که اختصاصاً به آن خواهیم پرداخت، شکل گرفته‌اند. متأسفانه منابع متعددی در این بخش استفاده نشده و این امر به جهت توضیحی که گذشت می‌باشد. در این مقاله ابتدا به بحث در مورد کلیاتی در مورد انواع تکنیک‌های مورد استفاده در دعاوی انبوه خواهیم پرداخت و در گفتار بعدی به بررسی تک به تک این تکنیک‌ها و موارد آیین نامه‌ای قانونی مرتبط با هر کدام می‌پردازیم. ماده مربوط به توافق بر رسیدگی دعا در داوری، محدوده زمانی برای اتخاذ شیوه حل و فصل مصالحه آمیز توسط گروه‌ها را مقرر می‌کند تا اینکه بعد از اتمام زمان کدام یک از گروه‌ها دارای اختیار هستند تا اقدامات قانونی داوری را آغاز کنند. دوره انتظار بسته به صورت بندی شرط اطلاق پذیر معاهده از سه تا شش ماه دسته بندی می‌شود. ممکن است از سرمایه گذار خواسته شود یک اطلاعیه مکتوب به گروه میزبان طرف قرارداد تحویل دهد و جزئیات دعوی را ضمیمه کند. اطلاع از دعوی به عنوان مدرکی است که نشان می‌دهد گروه مدعی تخلف از استانداردهای حفظ BIT گام‌هایی را در جهت تذکر به گروه مقصر برمی دارند تا آنها را از وجود اختلافی باخبر کنند که با تقاضا برای مذاکره و رایزنی برای حل دعوی همراه است. در این مورد، فرستادن یک نامه توسط سرمایه گذار به دولت قبل از اقدام برای تحویل اطلاعیه مکتوب دعوی کافی است. نخستین قدم در داوری بر اساس کنوانسیون تسلیم درخواست داوری است. کنوانسیون ایکسید محدودیت زمانی برای ارجاع به مرکز در نظر نمی‌گیرد. لذا این امر به سند تنظیم شده بین طرف‌های اختلاف، مثل شرط ارجاع اختلاف به داوری وابسته است. هر دولتی که مایل به رسیدگی از طریق داوریدر نظام و کنوانسیون ایکسید است باید دادخواستی را که شامل اطلاعات مربوط به موارد موضوع اختلاف، هویت طرفین و رضایت آنان به داوری مطابق با قواعد آیین دادرسی داوری است را به دبیرکل تسلیم کند. پس از پذیرش درخواست طرفین می‌توانند داوران خود را از لیست بالقوه‌ای که از داوران در اختیار مرکز وجود دارد انتخاب کنند. داوری‌های کنوانسیون ایکسید معمولاً در خود مرکز واشنگتن انجام می‌شود، اما طرفین آزادند هر محلی را برای این کار انتخاب کنند. لازمه ارجاع اختلاف به داوری عضویت دولت میزبان و دولت متبوع سرمایه گذار در کنوانسیون ایکسید و موافقت با رسیدگی آن است. همچنین توافق طرفین نباید الزاماً

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

(b) با در نظر گرفتن دعاوی که نمی‌توانند به طور کامل توسط پایگاه داده‌ای که در کامپیوتر ذخیره شده اثبات شوند، اگر تعداد دعاوی زیاد است، هیئت کارشناسان می‌توانند دعاوی شخصی را بر اساس نمونه برداری با واریسی و تحقیق بعدی تنها زمانی که شرایط ایجاب کند، بررسی کنند.

(c) هر کدام از هیئت کارشناسان پیشنهادات خود را بر اساس مدارکی که ارائه شده، با در نظر گرفتن ارزیابی اولیه که مطابق با اصل ۱۴ صورت گرفته، هر نوع اطلاعات و نقطه نظرات دیگری که مطابق با اصل ۲۳ ارائه شده و هر اطلاعاتی که مطابق با اصل ۳۴ اظهار شده است، تدوین می‌کنند. هر کدام از هیئت کارشناسان به طور طبیعی پیشنهادات خود را بدون اقدامات شفاهی ارائه می‌کنند. هیئت کارشناسان ممکن است مشخص کنند که شرایط خاصی اجرای اقدامات شفاهی را با در نظر گرفتن یک دعوی یا دعاوی ویژه ایجاب می‌کند.

(d) هر کدام از هیئت کارشناسان تجدید نظر خود را از دعاوی که به آنها محول شده کامل و گزارش آنها را هر چه زودتر منتشر می‌کنند، اما این کار را دیرتر از ۱۲۰ روز از تاریخی که دعاوی مورد بحث به آنها واگذار شده انجام نمی‌دهند.

(e) هر کدام از هیئت کارشناسان گزارش خود را از دعاوی دریافت شده و دعاوی که به هر دولت یا دیگر نهادها برای هر دعوی ادغام شده پیشنهاد شده است را به صورت نوشتاری از طریق دبیر اجرایی به شورای حاکم می‌دهند. هر گزارش مختصراً دلایل پیشنهادات و میزان عملی بودن در بازه زمانی را توضیح می‌دهد و شامل جزئیات پیشنهادات با در نظر گرفتن دعاوی شخصی در درون هر کدام از دعاوی ادغام شده می‌شود.

بنابراین قوانین UNCC مشخصاً ایجاد پایگاه داده دعاوی الکترونیک و استفاده از آنها برای حل و فصل دعاوی را توجیه می‌کند (بند ۳۷ (الف))؛ روش‌های آماری به ویژه نمونه‌گیری (بند ۲۷ (ب))؛ و اگذاری کارکردهای بررسی دعاوی به دیرخانه UNCC (بند ۳۷ (ج))؛ و استفاده از تصمیماتی که دعاوی چندین مطالبه‌کننده را تحت پوشش قرار می‌دهد (بند ۳۷ (د) و (ر)). (Heskanen, 2009: 309).

بند ۸۳ قوانین UNCC استفاده از آیین نامه‌های مشابه برای دعاوی بزرگ‌تر (مثلاً دعاوی شخصی با ارزش قطعی ۱۰۰ هزار دلار آمریکا و همین‌طور دعاوی حکومتی و شرکت‌های سهامی) قید می‌کند:

با در نظر گرفتن دعاوی دریافت شده تحت معیار پردازش دعاوی شخصی و نه غیر از این، دعاوی بنگاه‌ها و دیگر نهادها و دعاوی حکومت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی (S/AC.26/1991/7/Rev.1)، آیین

نامه‌های زیر مورد استفاده قرار می‌گیرند:

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نمایندگان موقت سازمان ملل متحد در کوزوو ("UNMIK/REG/2006/50")، که فعالیت‌های کمیسیون تازه تأسیس دعاوی مربوط به دارایی و مالکیت در کوزوو را اداره می‌کند، این موارد را قید می‌کند: این کمیسیون می‌تواند:

- (a) دعاوی را با هدف بررسی و تصمیم‌گیری بر روی آنها، در جایی که موضوعات مشهود یا حقوقی مشترک مورد ملاحظه قرار می‌گیرند، یک پارچه و ادغام کند.
- (b) به اعضای دبیرخانه اجرایی وکالت دهد تا تجدید نظر درباره دعاوی خاص و کارکردهای تجدید نظر مشهود که تحت نظارت و تأیید نهایی کمیسیون است را توسط اعضای که مدیر دبیرخانه اجرایی به ارائه خدمات به کمیسیون گماشته است، انجام دهد.
- (c) از پایگاه داده‌های کامپیوتری، برنامه‌ها و دیگر ابزارهای الکترونیکی استفاده کنند تا تصمیم‌گیری را تسریع کند؛ و
- (d) از دیگر سنجه‌های آیین نامه‌ای که در نظر کمیسیون مناسب است استفاده کند تا تصمیم‌گیری را تسریع بخشد

قوانین بسیاری دیگر از کمیسیون‌های دعاوی مدرن شامل قیود مشابهی است، اگرچه اغلب پیچیدگی کمتری دارند. بسته به شرایطی که دعاوی از آنها ناشی می‌شوند و طرح کلی حل و فصل، برخی از این روش‌ها ممکن است از بقیه مربوط‌تر و واردتر باشند. بنابراین، به عنوان مثال، در برنامه‌های دعاوی که به دعاوی‌ای رسیدگی می‌کنند که مدت‌ها قبل به وجود آمدند (مثل برنامه‌های دعاوی مربوط به هولوکاست و جنگ جهانی دوم) یا در شرایط مشابه جنگ که شواهد مستند از بین می‌روند یا به شکل دیگری مفقود می‌شوند و از دست می‌روند، استنباط‌های مشهود و شواهد استاندارد غیر رسمی به‌صورت ویژه به قوانین ضمیمه می‌شوند.

همچنین توافق درون‌کشوری که کمیسیون دعاوی ارتیره - اتیوپی را که بنیاد نهاد، به کمیسیون اجازه می‌دهد که تکنیک‌های پردازش دعاوی انبوه را به کار گیرد. با این وجود، در حالی که توافق درون‌کشوری و تصمیمات اولیه کمیسیون این نکته را در ذهن مجسم می‌کند که دعاوی نه فقط توسط یک حکومت علیه حکومت دیگر تنظیم و دادخواست داده می‌شوند، بلکه توسط اعضای (که شامل اشخاص حقوقی و اشخاص معمولی می‌شود) یک طرف علیه حاکمیت طرف دیگر یا نهادهایی که تحت مالکیت و کنترل طرف دیگر هستند نیز صورت می‌گیرد، در عمل، کمیسیون مشخصاً با توافق دیگر طرف‌ها عملکرد آن را برای حل و فصل دعاوی در سطح کشور به کشور محدود کرده است. این مساله همچنان

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

ملاحظه‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرند. بنابراین، ذخیره کردن اطلاعات در کامپیوتر، همراه با دیگر امکانات از قبیل فضای ذخیره سازی و دفتر کار کافی، کارمندان آموزش دیده به تعداد کافی، زیربنای واقعی پردازش داده‌های انبوه و همین‌طور، پیش شرط ضروری (اما نه لزوماً کافی) برای پردازش موفق دعاوی انبوه را تشکیل می‌دهد. مقیاس ذخیره سازی داده‌ها در کامپیوتر حاصل عملکرد چندین عامل است، از قبیل تعداد دعاوی که بایگانی می‌شوند، میزانی که داده‌های مربوط به دعاوی در طول پذیرش دعاوی ساختاربندی شدند (که عمدتاً به طراحی ترتیب و طرز قرارگیری دعاوی بستگی دارد) و میزان مستندسازی دعاوی. به طور کلی هرچه قدر که دعاوی ساده‌تر باشند، روند خیره کردن آنها در کامپیوتر نیز آسان‌تر خواهد بود. از نقطه نظر مدیریت اطلاعات، حداقل، شکل اصلی و کلیدی اطلاعات مربوط به دعاوی مانند هویت و آدرس مدعی، نوع دعوی و دعاوی که مطرح می‌شوند، معافیت درخواست شده، و نوع اسناد مکمل که تحویل داده می‌شوند باید در کامپیوتر ذخیره شوند. به طور ایده آل، اسناد مکمل خودشان باید فهرست بندی و به طور اجمالی بررسی شوند تا بررسی و جست و جوی الکترونیکی آنها امکان پذیر شود.

صرف نظر از ایجاد پایگاه داده برای دعاوی، حل و فصل‌های دعاوی انبوه جدید، اغلب برنامه‌های پردازش دعاوی که متناسب با خواست مشتری است را به وجود آوردند مانند دعاوی که وضعیت را پیگیری می‌کنند یا سیستم‌های ردیابی پرداخت. در شرایط خاص، به ویژه در مورد دعاوی ساده برای مقادیر ثابت غرامت یا دیگر اشکال ساده معافیت، حل و فصل‌های دعاوی به صورت الکترونیکی عملی است. در عمل، یکی از رایج‌ترین اشکال حل و فصل دعاوی که در کامپیوتر ثبت شدند، "تطبیق دادن" دعاوی است که در پایگاه داده‌های الکترونیکی دعاوی قرار دارند در مقابل شواهد که پایگاه داده‌های "مورد بررسی" را دربر دارند که این تطبیق دادن با کمک کامپیوتر صورت می‌گیرد. اگر این "مطابقت" در روند ذخیره سازی اطلاعات در کامپیوتر یافت شود، دعوی ممکن است تأیید شود یا برای بازبینی بعدی برای حکم دادن و تصمیم‌گیری درباره مزیت‌هایش انتخاب شود. همانطور که در بالا اشاره شد، درمورد UNCC، این روش مشخصاً در بند ۷۳ (a) از قوانین UNCC در نظر گرفته شد.

ذخیره سازی داده‌های مربوط به دعاوی مهم، که شامل شواهد مکمل و تأیید کننده می‌شود، صرفاً یک ابزار فنی است که نباید موضوعات مربوط به حق مکاکمه منصفانه را در زمینه ICSID به وجود آورد. با این حال، به میزانی که کامپیوتر نه فقط با هدف پردازش اطلاعات، بلکه با هدف حل و فصل دعاوی مورد استفاده قرار می‌گیرد، سوالاتی ممکن است مطرح شود. بنابراین، این مساله مورد بحث است که

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

برای چگونگی حل و فصل این موضوعات محدود می‌شود. از آنجایی که دادگاه می‌تواند تصمیم بگیرد که آیا راه حل پیشنهاد شده را قبول کند یا نه، به نظر می‌رسد این روش غیر قابل مخالفت کردن باشد. قوانین آیین نامه‌ای برنامه‌های دعاوی انبوه که مشخصاً واگذاری بازبینی دعاوی را توجیه می‌کند، این مساله را روشن می‌کند که هدف آن واگذاری کار تصمیم‌گیری نیست. بنابراین بخش ۳، ۱۱ UNMIK/REG/۲۰۰۶/۵، که کارهای KPCC را کنترل می‌کند، این موارد را مشخصاً تصریح می‌کند: کمیسیون ممکن است:

(b) به کارکنان دبیرخانه اجرایی، که توسط مدیر دبیرخانه اجرایی برای ارائه خدمات به کمیسیون تعیین شده‌اند، بازبینی دعاوی خاص و کارهای بازبینی مشهود، که تحت نظارت و تأیید نهایی کمیسیون هستند، را واگذار کند؛ (با تأکید افزوده)

به طور مشابه، برای هماهنگی بودن با کنگره ICSID، هر یک از کارهای مربوط به بازبینی دعاوی که ممکن است به دبیرخانه ICSID یا دیگر کارکنان کمکی واگذار شوند، باید تحت راهنمایی و نظارت دادگاه دآوری اعمال شود. در هر صورت، دادگاه برای اینکه بتواند کارکرد نظارتی خود را به طور موثری اعمال کند، باید حداقل یک نمونه معرف از دعاوی را مورد بازبینی قرار دهد و خود را کاملاً با موضوعات حقیقی و مشهود که از دعاوی ناشی می‌شوند، آشنا کند. تحت این شرایط، واگذاری کارهای مربوط به بازبینی، یا حداقل جنبه‌های خاصی از آنها، احتمالاً با کنگره ICSID و قوانین دآوری ICSID ناهماهنگ و مغایر است. مشکل و مانع اصلی، احتمالاً یک مسئله روان شناختی است، چرا که تکنیک واگذاری لزوماً اتکا بر تحلیل صورت گرفته توسط کارکنان کمکی را شامل می‌شود.

ج - گروه بندی دعاوی و تعیین دعاوی مشترک

گروه بندی دعاوی بر مبنای شباهت موضوعات حقیقی و حقوقی، یکی از تکنیک‌های پردازش دعویان‌بوه است که به طور عادی زیاد مورد استفاده قرار گرفته است. استفاده از آن به میزان زیادی آسان و در واقع به واسطه ذخیره سازی اطلاعات در کامپیوتر که بررسی، پردازش و گزارش کردن داده‌های دعاوی را ممکن می‌کند، امکان پذیر شده است، بعلاوه واگذاری کار بازبینی دعاوی به دبیرخانه نیز استفاده از آن را تسهیل کرده است.

در نتیجه گروه بندی، به تعداد دعاوی در قالب موضوع رسیدگی می‌شود تا در قالب دعوی که در حالی که کارآمد بودن تصمیم‌گیری را با مجاز دانستن تعیین موضوعات مشترک یا "برون یابی موضوعات مشترک" افزایش می‌دهد، تعداد تصمیماتی که قرار است گرفته شود را کاهش می‌دهد. این یک روش

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

این تکنیک به صورت کلی مورد استفاده داوران در زمینه رسیدگی به دعاوی انبوه است که برخی از آنها در موارد دعاوی سرمایه گذاری قابل استفاده است و برخی دیگر نه، که به تفکیک به بررسی آنها خواهیم پرداخت.

الف - تصمیماتی که دعاوی چندین مطالبه کننده را تحت پوشش قرار می دهند استفاده از تصمیماتی که دعاوی چندین مطالبه کننده را تحت پوشش قرار می دهد که به جای تصمیم گیری تک تک برای هر از مدعیان، تعدادی از مدعیان را کنترل و تعیین می کند، ملازم و همراه دعاوی مشترک است و همانطور که در بالا اشاره شد، اغلب، صریحاً در قوانین آیین نامه ای کمیسیون های دعاوی جدید تأیید و پشتیبانی می شود. بنابراین، "گزارش ها و پیشنهادهای" هیئت متخصصان اعضای کمیسیون UNCC، حتی بین یک و چند صد هزار دعاوی را در بر داشت. استفاده از تصمیماتی که دعاوی چندین مطالبه کننده را تحت پوشش قرار می دهد، به طور گسترده توسط دو کمیسیون دعاوی کوزوو مورد استفاده قرار گرفت.

بدون وجود هر نوع اختیار قانونی در قوانین داوری ICSID، آیا استفاده از تصمیماتی که دعاوی چندین مطالبه کننده را تحت پوشش قرار می دهد در ICSID مجاز و موجه در نظر گرفته می شود؟ ممکن است این بحث مطرح شود که این مساله قوانین مربوط به ICSID، خصوصاً بند ۴۸ کنگره ICSID و بند ۷۴ قوانین داوری ICSID را نقض می کند. بر اساس بند ۴۸ (۳) کنگره ICSID، "حکم دادگاه باید به همه مسائلی که به دادگاه تحویل داده می شود رسیدگی کند و دلایلی که این مسائل بر آن مبتنی هستند را بیان کند. به همین نحو، بند ۴۷ (۱) (i) قوانین کنگره ICSID تأکید می کند که حکم دادگاه باید به صورت نوشتاری باشد و تصمیم دادگاه را بر هر یک از مسائلی که به آن تحویل داده می شود به همراه دلایلی که تصمیم بر اساس آن گرفته شد، در بر داشته باشد."

این که آیا این مقررات می توانند به عنوان ممانعت از استفاده از تصمیماتی که دعاوی چندین مطالبه کننده را تحت پوشش قرار می دهد در ICSID در نظر گرفته شوند یا خیر، به میزان جزئیات در پیش نویس بستگی دارد. به میزانی که این تصمیمات در واقع با "هر مساله و موضوعی که به دادگاه تحویل داده می شود و" بیان کردن دلایلی که تصمیمات بر آنها مبتنی هستند "سر و کار دارند، همانند قبل به نظر می رسد نکته غیر مقتضی درباره این روش وجود نداشته باشد. به علاوه اگر یک دعوی خاص نیاز به بحث جداگانه و مفصل تری داشته باشد، چراکه باعث ایجاد موضوعات منحصر به فرد شده باشد که توسط دیگر دعاوی در گروه شکل نگرفته باشد، هیچ مساله ای نمی تواند مانع شود که دادگاه دعاوی

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

کشف شواهد بر مبنای سمت و شغل، قطعاً در قواعد مرسوم که به تخصیص مسئولیت اثبات ادعا مربوط می‌شود، مداخله کنترل‌کننده قابل توجهی دارد. این مساله قابل بحث و بررسی است که چنین مداخله‌ای تنها می‌تواند در برنامه‌های دعاوی نشئت گرفته از حقوق بشر موجه در نظر گرفته شود که مدعیان مشکلات مهمی در دسترسی به شواهد دارند که پیامد جابه‌جا شدن (شواهد) است یا اغلب، شواهد مربوط از بین رفته یا مفقود شده است. بیشترین برنامه‌های دعاوی که مربوط به هولوکاست هستند و برنامه‌های دعاوی در شبه جزیره بالکان، برای این مدل مناسب هستند و در واقع در این برنامه‌ها است که کشف شواهد بر مبنای شغل و سمت مکرراً مورد استفاده قرار گرفته است. این برنامه‌ها توسط منطق یک خط مشی عمومی محکم به جریان می‌افتند تا به جای عدالت آیین نامه‌ای صرف، اسناد را فراهم کنند و دقت نتیجه به دست آمده مهم‌تر از بی طرفی آیین نامه‌ای است.

استفاده از تکنیک‌های طرفدار مداخله مانند کشف (شواهد) بر مبنای شغل و سمت در ICSID، احتمالاً به میزان زیادی مشکوک تلقی می‌شود. گردآوری شواهد توسط دبیرخانه ICSID که مبتنی بر پیشنهاد خودشان است، حتی در مقیاس دعاوی سرمایه‌گذاری انبوه با نقش دبیرخانه تحت قوانین کنگره ICSID و قوانین داوری ICSID ناهماهنگ در نظر گرفته می‌شود. همچنین به نظر می‌رسد هیچ خط مشی قانونی الزام‌آوری برای چنین مداخله‌ای توسط اصلحیه به قوانین داوری ICSID یا مشابه آن وجود نداشته باشد. در حالی که حق مالکیت خصوصی عموماً به عنوان حقوق بشر بین الملل تلقی می‌شود، احتمالاً بعید است که هدف داوری ICSID، حتی در مقیاس دعاوی سرمایه‌گذار انبوه، با عنوان اجرای حقوق بشر بین الملل مورد بحث قرار گیرد. در واقع خود کنگره ICSID، هدف اصلی خود را "همکاری بین المللی برای توسعه اقتصادی"، تعریف می‌کند و اغلب قراردادهای دوجانبه سرمایه‌گذاری به همین نحو برای ارتقای "همکاری اقتصادی بیشتر" و "به جریان انداختن گردش مالی دارایی شخصی" طراحی شده‌اند.

ج - فرضیات مشهود

بسیاری از برنامه‌های اخیر دعاوی بین الملل، فرضیات مشهود خاصی را اتخاذ کرده‌اند که درباره شرایطی است که خسارت یا فقدان شواهد در ان اتفاق افتاده یا درباره مقدار دعوی هستند. بنابراین، به عنوان مثال، بند ۲۸ و ۲۹ قوانین CRT-II، فرضیات مشخصی را درباره حساب‌های بانکی مسدود در سوییس و ارزش حساب‌ها با بهای کم یا نامشخص می‌سازد که برای استفاده در این فرایندها در نظر گرفته شده‌اند. به همین نحو UNCC برنامه‌های بررسی و ارزیابی استاندارد شده‌ای را ایجاد کرد تا به دعاوی

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

خاصی از فقدان (شواهد) اتفاق افتاد، اطلاعاتی که از دیگر دعاوی در دسترس است و اطلاعات مربوط به زمان گذشته که در دسترس کمیسیون قرار دارد و به شرایط حاکم در طول دوره سوسیالیستی (خط مشی‌های طرف آلمان نازی) و جنگ جهانی دوم و مشارکت شرکت‌های آلمانی در تخلفات سوسیالیت ملی مربوط می‌شود.

۲، ۲۲ یک حقیقت اگر از روی باور و اعتقاد اثبات شود، باید مسلم در نظر گرفته شود. یک ادعا نمی‌تواند صرفاً به این دلیل که با شواهد مستند تأیید و پشتیبانی نمی‌شود، رد شود.

به همین نحو، بند ۷۱ (معیار تخفیف شواهد) قوانین CRT-II تصریح می‌کند:

۱- استاندارد معقول بودن. هر مدعی باید نشان دهد که با در نظر گرفتن همه شرایط، معقول است که او، در کل یا در بخشی، به مقداری که ادعای خسارت شده، مستحق است.

۲- منابع اطلاعات برای تصمیم‌گیری. در تصمیم‌گیری بر روی قابل قبن بودن و حکم‌ها، CRT باید تا بیشترین حد ممکن از یادداشت‌های پرونده‌های موجود در بند ۶-۳، اطلاعات ارائه شده توسط مدعی و به میزانی که CRT مربوط می‌داند، از دیگر منابع اطلاعات استفاده کند. دیگر منابع اطلاعات ممکن است شامل یادداشت‌های آرشیو دولت اطریش و بایگانی دیگر دولت‌ها، یادداشت‌های اداره رسیدگی به دعاوی هولوکاست نیویورک و گزارش‌های کمیسیون مستقل خبرگان سوییسی جنگ جهانی دوم (کمیسیون Bergier) و دیگر اسناد تاریخی و حقیقی در دسترس برای CRT باشد. CRT همیشه باید دشواری‌های اثبات یک دعوی پس از تخریب‌های جنگ جهانی دوم و هولوکاست و مدت زمان طولانی سپری شده تا بازگشایی حساب‌ها را در نظر داشته باشد.

در برنامه‌های جدید دعاوی بین الملل، معیار تخفیف شواهد، اغلب در کنار یا به عنوان یک جایگزین، برای فرضیات مشهود و کشف شواهد بر مبنای شغل و سمت اتخاذ شده است. بنابراین، معیار تخفیف شواهد، معمولاً در موقعیت‌هایی به کار می‌رود که دو روش جایگزین بی اثر و بی نتیجه خواهند بود، زیرا یادداشت‌های عمومی و خصوصی کافی و مفصل حتی برای گسترش فرضیات در دسترس نیست. این چالشی بود که اغلب برنامه‌های اخیر دعاوی هولوکاست با آن روبه رو شدند و در واقع در زمینه این برنامه‌ها است که معیار تخفیف شواهد مکرراً مورد استفاده قرار گرفته است.

در اصطلاح حقوقی، معیار قابل اجرای تخفیف شواهد که کل آن را در بر گیرد، در چنین شرایطی محتملاً تحت قاعده آزادی مشروط مجرم توجیه می‌شود: یک طرف نمی‌تواند ملزم به این باشد که

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

روش‌های آماری در برنامه‌های اخیر دعاوی انبوه در شرایطی که شواهد ارائه شده توسط مدعیان به صورت نظام مندی ضعیف است یا یکدست نیست و در صورتی که نه فرضیات مشهود و نه جمع‌آوری شواهد بر اساس شغل و سمت، حل و فصل اصولی دعاوی را ممکن نمی‌کند مورد استفاده قرار گرفته‌اند. در چنین شرایط غیر متعارفی، روش‌های آماری برای پیش‌بینی "نتایج" و ساختن مؤثر شواهد بر مبنای اطلاعات موجود در مجموع تعداد دعاوی، مورد استفاده قرار می‌گیرند که این اطلاعات لزوماً در همه دعاوی تصدیق شده بر مبنای تحلیل آماری مهیا و موجود نیستند. در UNCC، تخصص آماری، به ویژه برای حل و فصل تقریباً ۹۰۰۰ دعاوی مقوله A (دعاوی که تفاوت بنیادی دارند) و بیش از ۱۶۰۰۰۰ دعاوی مقوله C (دعاوی شخصی با ارزشی کمتر از ۱۰۰۰۰۰ دلار آمریکا) مورد استفاده قرار گرفت. استفاده از روش‌های آماری در دیگر برنامه‌های دعاوی اخیر، محدودتر شده است.

صرف نظر از مقوله هزینه-کارایی، توجیه اصلی برای استفاده از روش‌های آماری می‌تواند این مساله باشد که در شرایطی که اختلاف‌های قابل توجهی در شواهد، به علت از دست دادن، آسیب دیدن آنها یا به این خاطر که بسیاری از مدعیان نتوانستند دعاوی خود را مستند کنند، دیده می‌شود، این روش‌ها ارائه می‌شوند تا از رفتار یکسان و منصفانه مدعیان حمایت کنند. طبق تعریف، در زمینه دعاوی انبوه، همه دعاوی، یا حداقل همه دعاوی معتبر، از رویدادها یا وقایع مشابه، معمولاً فجایع حاصل از فعالیت انسان و در طول مدت زمان کوتاهی به وجود می‌آیند. بنابراین، مدعیان در موقعیت مشابهی قرار داده می‌شوند و باید طبق آن با این افراد برخورد شود. بنابراین در سطح جهانی، (در مقابل سطح دعوی به دعوی) روش‌های آماری عموماً نتایج دقیق‌تری را در مقایسه با تصمیمات دعوی به دعوی ارائه می‌کنند، زیرا حوزه خطای انسانی را در تصمیم‌گیری به حداقل می‌رسانند. در زمینه ICSID، استفاده از روش‌های آماری، موضوعات مربوط به حق محاکمه منصفانه را پیش می‌کشد. در حالی که در شرایط خاص، به ویژه اگر مدعی علیه مخالفتی نداشته باشد، قابل قبول در نظر گرفتن روش‌های آماری غیر ممکن نیست، این روش‌ها عموماً با قواعد اساسی تصمیمات داوری مغایر در نظر گرفته می‌شوند. این مساله عمده‌تأ به این دلیل است که روش‌های آماری این امکان را به دادگاه‌های داوری می‌دهند که دعاوی را در واقع بدون بررسی همه آنها (نمونه‌گیری) توسط دبیرخانه یا دادگاه حل و فصل کند یا اجازه می‌دهند که دعاوی را بر مبنای شواهد موجود در مجموع تعداد دعاوی به جای خود دعوی (مدل سازی آماری) تصدیق کنند. این امر می‌تواند به عنوان افراط در اقتدار یا "انحراف جدی از رویه قانون اساسی" در نظر گرفته شود، بنابراین ریسک فسخ کردن حکم طبق بند ۵۲ کنگره ICSID را به وجود آورد.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مسئلاً مخالف نظم عمومی داخلی است، ولی رأی در صورتی مخالف نظم عمومی بین المللی است که با نظام حقوقی کشور مخالفت داشته باشد. با توجه به اینکه اینگونه موارد خیلی به ندرت اتفاق می افتد، بنابراین در شرایط کنونی بر اجرای رأی داوری خارجی کنترل اصالت اسناد تنها اعمال می شود. شرایط جدیدی که در ماده ۱۴۹۸ و ۱۴۹۹ قانون جدید آئین دادرسی مدنی فرانسه درج شده در واقع همان شناسایی امر مختومه است که در سیستم حقوقی کامن لو می شده است. در سیستم حقوقی کامن لو رأی داوری خارجی به عنوان رأی قضایی که ارزش امر مختومه دارد مد نظر قرار می گرفته است و بنابراین امکان کنترل آن وجود نداشته است. از این سیستم، در مقابل سیستم فرانسوی، به سیستم شناسایی و اجرای وسیع رأی داوری خارجی تعبیر شده است (Bilt, 1981: 632).

حقیقت این است که هر دو نظام، سوای ملاحظات سیاسی و اداری، به موازین حقوقی توجه دارند؛ به عنوان مثال در حقوق انگلستان با وجودی که ارزش امر مختومه به رأی داور داده اند، داوری باید منظم و به طور صحیح انجام شده باشد و شناسایی و اجرای حکم با نظم عمومی کشور اجرا کننده رأی مبنای نداشته باشد.

در حقوق ایران شرایط صوری مندرج در ماده ۱۶۹ قانون اجرای احکام مدنی با شرایط ماهوی مندرج در مواد ۴۵۴ به بعد قانون جدید آئین دادرسی مدنی و موانع احتمالی که در سایر قوانین برای احکام داوری خارجی ممکن است وجود داشته باشد جمع می شود و بنابراین صدور دستور اجرای احکام داوری خارجی را هم از نظر ماهوی و هم از نظر شکلی بسیار مشکل می کند. در چنین شرایطی انگیزه ای برای سرمایه گذاری خارجی و مبادلات خارجی ایجاد نمی شود (Khazaiem, 1993: 71).^۱

الف: تجدیدنظر در تصمیم دادگاه

به طور کلی در حقوق ایران احکام داوری اگر چه قابل اعتراض هستند ولی قابل تجدید نظر نیستند و بر فرض اینکه قابل تجدید نظر بودند، در اینجا صحبت از تجدید نظر در حکم داوری نیست. حکم در کشور خارجی صادر، قطعی و لازم الاجرا شده است. حال در ایران تقاضای اجرای آن را نموده اند. سئوالی که مطرح می شود این است که در صورت رد تقاضا و یا صدور دستور اجرا، محکوم له و یا محکوم علیه، برحسب، مورد می تواند تقاضای تجدید نظر کند. طبق ماده ۱۷۳ قانون آئین دادرسی مدنی،

^۱ در تجارت خارجی دو محور اصلی، یعنی سرمایه گذاری خارجی و حل اختلافات ناشی از سرمایه گذاری خارجی، وجود دارد. این دو محور در دو اصل ۸۱ و ۱۳۹ قانون اساسی محدود شده است.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

ابطال رأی داور در خارج از موعد مقرر موجب صدور قرار رد درخواست می‌گردد. چنانچه ارجاع به داوری حسب ماده ۹۴ از طریق دادگاه باشد، در صورت اعتراض به رأی داور و صدور حکم به بطلان آن، رسیدگی به اصل دعوای ارجاعی به داوری تا قطعی شدن حکم به بطلان رأی داور متوقف خواهد شد. ضمناً، اعتراض به رأی داور فاقد اثر توقیفی می‌باشد مگر اینکه دلایل اعتراض قوی تشخیص داده شود. به عبارت دیگر، با وصول اعتراض و وجود دلایل قوی دادگاه قرار توقیف عملیات اجرایی را تا رسیدگی به دادخواست ابطال رأی داور صادر خواهد کرد. نتیجه رسیدگی از دو حالت خارج نیست، در حالت اول، تا قطعی شدن رأی صادره، اجراییه مربوط به رأی داور متوقف می‌ماند. با تأیید تقاضای خواهان ابطال رأی داور، اجراییه مذکور منتفی و مدعی حق باید در دادگاه صالح دعوای خود را اقامه نماید. در حالت دوم، در صورت صدور حکم رد تقاضای ابطال رأی داور، اجراییه متوقف شده به جریان افتاده و رأی داور به مرحله اجرا در خواهد آمد حسب ماده ۹ قانون اجرای احکام مدنی هرگاه حکمی که به موقع اجرا گذارده شده به موجب حکم نهایی بدون اثر شود عملیات اجرایی به دستور دادگاه اجراکننده حکم به حالت قبل از اجرا بر می‌گردد. در نتیجه، مادامی که حکم نهایی نشده عملیات اجرایی قابل اعاده نخواهد بود (Vahedi, 2000: 45).

طبق قانون داوری تجاری بین المللی رأی داوری در موارد مندرج در آن ماده به درخواست یکی از طرفین توسط دادگاه موضوع ماده قابل ابطال است. هدف از درخواست ابطال رأی داور از دادگاه تجویز رسیدگی مجدد به ماهیت رأی نیست، بلکه حداقلی از نظارت قضایی یعنی حمایت از عدالت طبیعی و نظم عمومی است که به مورد اجرا گذاشته شود. بدیهی است بازنگری ماهوی، اصلقطعیت رأی و استقلال مرجع داوری را به خطر خواهد انداخت. دلیل این امر این است که هدف داوریه طور غیرقابل تردیدی در تضمین قطعیت آراء داوری نهفته است (Viliam, 2006: 12).

دخالت دادگاه در اعتبار رأی داور به موارد مصرح در ماده ۲ خلاصه نمی‌شود بلکه، ماده ۴ قانون داوری تجاری بین المللی مواردی را برشمرده که اگر چه رأی داور از اساس باطل است اما، جهت اعلام بطلان دخالت دادگاه را برمیتابد. یعنی رأی دادگاه در این مورد جنبه اعلامی دارد نه تأسیسی. این ماده مقرر می‌دارد در موارد زیر رأی داور اساساً باطل و غیرقابل اجراست:

۱- در صورتی که موضوع اصلی اختلاف به موجب قوانین ایران قابل حل و فصل از طریق داوری نباشد.

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۵. رویه قضایی و دعاوی انبوه شکل گرفته

در این قسمت به چندی از دعاوی شکل گرفته در زمینه سرمایه گذاری اشاره خواهیم کرد و آنها را بررسی خواهیم نمود. در مورد بسیاری از دعاوی و شکل رسیدگی آنها اتفاق نظر وجود ندارد، اما مهمترین دعاوی شکل گرفته در این زمینه دعاوی اباکلت است که همه نظریه پردازان و حقوقدانان نظر دارند که این دعاوا مهمترین و با اهمیت ترین دعاوی انبوه سرمایه گذاری بین المللی است که برای به نتیجه رسیدن زمان زیادی صرف آن شده است.

ابتدا این دعاوا را بررسی خواهیم نمود و بعدان به سراغ دیگر مصادیق دعاوی انبوه می پردازیم.

بند اول: پرونده اباکلت

دعوی اباکلت در مقابل آرژانتین، اولین دعوی در تاریخ دادگاه سرمایه گذاری که در آن یک دادگاه معاهده سرمایه گذاری با یک دعوی انبوه سر و کار داشت (به این معنی که یک دعوی توسط مدعیان متعدد شروع شد)، مشاجرات زیادی را حتی قبل از اینکه دادگاه تصمیم خود را بر قضاوت و قابل قبول بودن آن ارائه کند، برانگیخت (Demirkol, 2014: 604).

در ۴ اوت ۱۱۰۲، جلسه داوری در مرکز بین المللی برای حل و فصل اختلافات سرمایه گذاری، برگزار گردید که تجربه جدیدی را در جهان داوری رقم زد. در یک طرف این دادگاه جمهوری آرژانتین و در طرف دیگر ۶۰۰۰ شهروند ایتالیایی بودند که خواهان بازپس گیری اوراق قرضه خود که برای بازسازی آرژانتین پرداخته بودند، هستند. این دادگاه حداقل از دو جنبه منحصر به فرد بود. اول اینکه دادگاهی که از قدرت قانونی برای شنیدن ادعاهای یک طرف سرمایه گذاری برای بدهیهای خود که معاهده و جنبه را نقض کرده بود، تشکیل می شد و دوم اینکه داوران برای اولین بار به این باور رسیدند که در یک دادگاه داوری از قدرت قانونی برای شنیدن شکایت که به طور پیش فرض و تجدید ساختار بدهیهای مستقل ممکن است یک پیمان دو جانبه سرمایه گذاری نقض می شود، استفاده شده است (Waibel, 2011: 277).

اباکلت اولین داوری انبوه است که در یک ادعای داوری خود تحت قوانین ایکسید خواهان پاسداشت حق ۶۰۰۰۰ شهروندی که به این پروتکل ملحق شده بودند، است. اگر تصمیم اباکلت در آینده ادامه می یافت، به احتمال زیاد تأثیر قابل توجهی در تغییر ساختار بدهیهای مستقل، تهیه پیش نویسهای بند داوری، و از محدوده صلاحیت این دادگاه داوری توده کشورهای پذیرنده ایکسید، می گذاشت. در

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

اعلام کرده است می‌خواهد ابتدا اوراق قرضه در دست افراد و شرکت‌هایی را بازخريد کند که رویکرد ملایم‌تری در قبال کشور دارند. آرژانتین سپس مذاکرات گسترده و فراگیری برای تمدید زمان سررسید اوراق قرضه‌اش در سال ۲۰۰۵ و ۲۰۱۰ انجام داد. به موجب توافقنامه‌ای که بین طلبکاران و دولت آرژانتین صورت گرفت قرار شد ۷۰ درصد از مبلغ بدهی‌های این کشور بخشیده شود اما بقیه آن باز پرداخت کند. به عبارت دیگر به موجب این توافقنامه، دولت آرژانتین می‌بایست برای بازخريد یک دلار اوراق قرضه‌ای که به مشتریان فروخته بود تنها ۳۰ سنت پرداخت کند. این صندوق‌ها در خريد ارزان قیمت اوراق قرضه کشورهای با مشکل مالی مواجه شده یا در آستانه ورشکستگی تخصص دارند. شیوه کار این صندوق‌ها بهاین صورت است که اوراق قرضه حاکمیتی و دولتی کشورهایی که با خطر ورشکستگی مواجه هستند از دارندگان آنها به قیمتی بسیار پایین‌تر از قیمت اسمی خريداري می‌کنند به امید آنکه بعداً آن را به قیمت اسمی آن بفروشند. (Poudret & S Besson, 2007: 198).

دارندگان این گونه اوراق با توجه به آنکه می‌دانند دولت ناشر به علت مشکلات مالی و خطر ورشکستگی دیگر نمی‌تواند آنها را در زمان سررسید بازخريد کند مجبورند آنها به قیمتی بسیار پایین‌تر از قیمت اسمی بهاین گونه صندوق‌ها بفروشند. پس از تعیین صلاحیت رسیدگی دادگاه به ادعای جرم (Abacat)، دادگاه تصمیم گرفت از رویه قضایی خاصی برای این مورد خاص استفاده نماید. دادگاه در نهایت از تصمیم‌گیری بدون گوش سپردن دقیق به خواسته‌ها و بر پایه یک مرور سطحی در ايم مورد خاص خودداری نمود. در رویه قضایی این مورد دادگاه از پیش داورها خود را مصون نگه داشته و به صورت متمرکز بهاین قضیه رسیدگی نمود. در این نوع خاص از رویه قضایی اینگونه بود که یک تصمیم برای همه متقاضیان اتخاذ شود و نتیجه همه را تحت تأثیر قرار می‌داد. شاید در برخی از موارد نیاز به تمایز قائل شدن نیز احساس می‌شد مثلاً در مورد زیر گروههایی که شکایت خود را اعلام کرده بودند روش نمونه‌گیری نیاز بود. در نهایت دادگاه در مرحله اول مورد به مورد مسائل را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و در مرحله دوم تعیین کرد که چگونه می‌خواهد به بهترین نحو به مشکلات بپردازد. قوانین ایکسید صراحتاً در این مورد نمی‌توانست به همه سؤالات پاسخ دهد. بنابراین دادگاه نیاز داشت که بررسی دقیق پرداخته و از قدرت خود در جهت حل این پرونده کمک بگیرد. در صورتی دادگاه می‌توانست از قدرت خود برای تصمیم‌گیری استفاده کند که: (Lévesque, 2012: 247).

۱. در صورت نقض مفاد سرمایه‌گذاری‌های تحت نظر بیت که شامل تعداد بسیار زیادی از متقاضیان

۲. سرمایه‌گذاری‌هایی که نیاز به سرمایه و حمایت جمع‌کثیری از سرمایه‌گذاران داشتند

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۶. دیگر دعاوی و پرونده‌های مشابه

برخی از این دعاوی در حال حاضر در جریان هستند که هنوز رأی آنها صادر نشده و در جریان هستند. البته برخی از حقوقدانان در مورد شکل انبوه یا گروهی بودن این دعاوی اختلاف نظر دارند.

الف- پرونده پاکستان و سوسیبه جنرال

در تاریخ ۹۲ سپتامبر ۱۹۹۵ دولت پاکستان قراردادی با یک شرکت سوئیسی به نام سوسیبه جنرال دو سورویلسن به منظور بازرسی صنعتی محصولات وارداتی پاکستان منعقد کرد. ماده ۱۱ قرارداد، روش حل و فصل اختلافات احتمالی بین طرفین را معین می‌کرد. بر اساس این ماده، هرگونه اختلاف بین طرفین از طریق حکمیت و مطابق قانون داوری پاکستان حل و فصل می‌شد و محل داوری نیز پاکستان بود. شرکت سوئیسی طرف قرارداد بازرسی صنعتی از ژانویه ۱۹۹۵ به مدت حدود دو سال به ارائه خدمات پرداخت، لیکن در تاریخ ۱۲ دسامبر ۱۹۹۶ دولت پاکستان با ارسال اخطاریه‌ای قرارداد را از تاریخ مارس ۱۹۹۷ منفسخ اعلام کرد. مذاکرات بین طرفهای درگیر در قضیه ثمری نداشت و لذا در تاریخ ۲۱ ژانویه ۱۹۹۸ شرکت سوئیسی دعوایی علیه دولت پاکستان در محکمه بدایت ژنو مطرح و جبران خسارت را از بابت فسخ غیرقانونی قرارداد درخواست کرد. دولت پاکستان با تکیه بر مفاد قرارداد و پیش بینی داوری به عنوان روش حل و فصل اختلافات و نیز مصونیت دولت پاکستان نزد دادگاه داخلی سوئیس به صلاحیت دادگاه اعتراض کرد. شرکت سوئیسی برای اولین بار به معاهده دوجانبه سرمایه گذاری بین سوئیس و پاکستان استناد کرد. شرکت مزبور آن دولت را ناقض مفاد معاهده دوجانبه سرمایه گذاری دانست و به اطلاع رساند که قصد دارد به استناد بند ۲ ماده ۹ آن معاهده، موضوع اختلاف را به دیوان داوری مرکز حل و فصل ارجاع دهد. از سوی دیگر دیوان عالی پاکستان از طرفین خواست که اختلاف خود را در پاکستان و بر وفق ماده حل اختلاف قرارداد فیما بین حل و فصل کنند. دولت پاکستان از ابتدا به صلاحیت دیوان داوری اعتراض کرد. به عقیده آن دولت، دعوای مطروح شده ناشی از قرارداد منعقد بین پاکستان و شرکت SGS بود و آن قرارداد برای خود، روش حل و فصل اختلافات خاصی پیش بینی کرده است. به عقیده پاکستان، وفق رویه قضائی دیوان داوری بانک جهانی، ادعای نقض قرارداد امری است خصوصی و باید پیرو مقررات قرارداد عمل گردد و لذا در دیوان داوری و پیرو مقررات معاهده بین الدولی قابل رسیدگی نیست.^۱ از سوی دیگر، SGS استدلال می‌کرد که دعوای آن شرکت قراردادی نیست، بلکه انحصاراً بر مبنای مقررات معاهده دوجانبه سرمایه گذاری بین سوئیس و پاکستان مطرح شده است.^۲ دیوان داوری به ریاست آقای فلورنتینو فلیسیانو قاضی

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

قرارداد بازرسی با دولت فیلیپین داشت در دیوان داوری مرکز حل و فصل اختلافات بانک جهانی مطرح کرد. ایضاً دولت فیلیپین به صلاحیت مرکز برای رسیدگی به اختلاف اعتراض کرد و مبنای اعتراض نیز این بود که ادعای شرکت سوئیسی صرفاً قراردادی است، نه معاهده‌ای و قرارداد منعقد بین طرفین نیز مشمول قوانین داخلی فیلیپین و حاوی شرط خاص ارجاع حل و فصل اختلافات به دادگاه محل شرکت سوئیسی، سرمایه گذاری بین سوئیس و فیلیپین استناد می‌کرد. متن این ماده چنین بود: «هریک از طرفین متعاهدین کلیه تعهداتی را که در خصوص هریک از سرمایه گذاریهای سرمایه گذاران طرف دیگر در سرزمین خود به عهده گرفته، محترم خواهد شمرد از» این رویه‌های قضایی در دیوانهای داوری بین المللی این نتیجه گیری حاصل می‌شود که در برخی از قضایا ورود دیوان داوری با توجه به قراردادهای مطرح شده بین کشورهای سرمایه گذار و طرف مقابل، را رسمی کرده و در برخی موارد مانند مثال سوئیس و پاکستان دیوان داوری بین المللی صلاحیت دخالت را ندارد. و در مقابل دیوان نسبت به ادعای قراردادی شرکت سوئیسی و فیلیپین صلاحیت دارد. دیوان در اینگونه رویه‌های قضایی پیش روی خود خاطرنشان می‌کند که نمی‌توان به استناد معاهده دو جانبه سرمایه گذاری، قید انحصاری حل و فصل اختلافات در قرارداد سرمایه گذاری را نادیده گرفت. در این گونه رویه‌های قضایی سؤال اصلی که پیش می‌آید این نیست که آیا دیوان صلاحیت دارد یاخیر، بلکه سؤال اصلی این است که آیا یک طرف مجاز است برای احقاق حق نزد این دیوان برود در حالیکه مرجع دیگری را برای احقاق حق پیش بینی کرده است (Piranm 2009).

ب- پرونده ترکیه و شرکت PSEG در ۲۲ مارس سال ۲۰۰۲، مرکز بین المللی حل اختلافات سرمایه گذاری ("ICSID") یک درخواست برای داوری علیه جمهوری ترکیه ("مخاطب") از شرکت PSEG که یک شرکت به ثبت رسیده تحت قوانین نیوجرسی در ایالات متحده آمریکا (USA) می‌باشد دریافت کرد. این شرکت آمریکایی در زمینه معادن زغال سنگ کار می‌کند.

پس از مشاوره با طرفین، ۲۰۰۳ ژانویه ۸، برای نخستین جلسه تعیین شد و طرفین دعوی، طی نامه‌ای از سازمان دیوان از این تاریخ مطلع شدند. طرح دعوا از این قضیه شروع شد که در دو دهه گذشته ترکیه علاقمند به گسترش بخش انرژی خود شد. و با تصویب مجلس وقت تصمیم به گشودن راههای سرمایه گذاری خارجی گرفت. به موجب این قانون که در سال ۱۹۸۴، مجلس به تصویب قانون شماره ۳۰۹۶ به شرکت‌های خصوصی برای ساخت و راه اندازی تاسیسات تولید و به فروش برق تولید شده

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

ذهنی و یا عاطفی ناشی از تجاوز جنسی، بازجویی اجباری، اعدام ساختگی، و یا ضرب و شتم جسمی تشدید شود.

این کمیسیون مدعی است تا اکنون ۲۸ مورد از ادعاها را در یافت کرده و تا این تاریخ برای ۱۶ مورد از این ادعاها رأی صادر شده است و ۱۱ مورد بعدی در انتظار صدور رأی هستند. در این موارد نیز ارای آماده ارائه می‌باشند

د - برنامه دعاوی انبوه علیه آلبانی

بر طبق توافقنامه حل اختلاف بین دولت آمریکا - آلبانی در تاریخ مارس ۱۹۹۵، FCSC دارای حق رأی برای داوری ادعای اتباع ایالات متحده علیه دولت آلبانی برای سلب مالکیت، مصادره و از دست دادن اموال به دست رژیم کمونیستی که قدرت را در آلبانی در پایان جنگ جهانی دوم در اختیار داشت، بود. کمیسیون از مجموع ۲ میلیون دلار دولت آلبانی مبلغ ۱ میلیون دلار را بابت هزینه‌های این کمیسیون خارج کرده و ادعا می‌کند ۱ میلیون دلار دیگر در این صندوق باقی مانده است و بر این اساس از کسانی که ادعای جبران خسارت آنها به صورت بالقوه علیه دولت آلبانی باقی مانده، درخواست می‌کند تا بدون تأخیر نسبت به ارسال ادعای خود اقدام نمایند.

نتیجه گیری

داوری دعاوی انبوه یکی از رویکردهای نوظهور در نظام حل و فصل اختلافات است که به‌ویژه در بسترهای تجاری بین‌المللی اهمیت فزاینده‌ای یافته است. این شیوه از داوری زمانی به کار گرفته می‌شود که تعداد زیادی دعاوی مشابه - با وجود تفاوت اشخاص یا جزئیات در هر پرونده - به طور هم‌زمان مطرح می‌شوند و رسیدگی جداگانه به آنها از منظر زمانی، اقتصادی و فنی، عملاً غیرممکن یا به‌شدت پرهزینه و ناکارآمد است. در چنین شرایطی، داوری انبوه با ایجاد چارچوبی هماهنگ، امکان رسیدگی به این دعاوی را در قالبی واحد یا ساختارمند فراهم می‌سازد. گسترش استفاده از داوری در قراردادهای تجاری، به‌ویژه میان سرمایه‌گذاران خارجی و دولت‌ها یا شرکت‌های داخلی، زمینه‌ساز توسعه داوری دعاوی انبوه شده است. سرمایه‌گذاران برای کاهش ریسک‌های ناشی از نظام‌های قضایی داخلی - از جمله احتمال جانبداری، عدم شفافیت، یا پیچیدگی قوانین - ترجیح می‌دهند اختلافات خود را از طریق داوری حل و فصل کنند. در این راستا، داوری دعاوی انبوه نه تنها به افزایش کارآمدی فرآیند رسیدگی کمک می‌کند، بلکه به تقویت اعتماد سرمایه‌گذاران و ارتقای سطح امنیت حقوقی نیز منجر می‌شود.

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

- Hasibi, B. A. (2011). *Government and foreign investors: International standards*. Tehran: Shahr-e Danesh Publications.
- Katouzian, N. (2004). *Civil law (Vol. 3)* (4th ed.). Tehran: Sherkat-e Sahami Enteshar in collaboration with Bahman Barna.
- Katouzian, N. (2009). Interpretation of contract. *Kanoon-e Vokala Monthly*, (9), Esfand 1387 [March 2009].
- Mardani, N., & Beheshti, M. J. (2001). *Civil and commercial procedure law (Vol. 1)*. Tehran: Dadgostar Publications.
- Mousazadeh, R. (2005). *International treaty law* (2nd ed.). Tehran: Mizan Publications.
- Shahabi, M. (1991). *Arbitration in the Constitution*. Tehran: Iranian Committee of ICC Publications.
- Shiroei, A. (1931). *International commercial arbitration (Chapter 4)*. Tehran: SAMT Publications.
- Vezerat-e Omour-e Eqtesadi va Darayi. (2005). *Law and executive bylaw on promotion and protection of foreign investment in Iran (Enacted 2002)*. Tehran: Organization for Investment Economic and Technical Assistance of Iran, Naqsh-e Jahan Press.
- Ziaei Bigdeli, M. R. (2006). *Public international law* (5th ed.). Tehran: Ganj-e Danesh Publications.

